

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کلیات حقوق

به زبان ساده

(برای دانشجویان حسابداری و گمرک)

مطابق با سرفصل‌های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

تألیف:

محمد مجتبی رودیجانی

عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی

وکیل پایه یک دادگستری

با دیباچه

دکتر محمد رستم پور

معاون آموزشی و عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی

سرشناسنامه:

عنوان و نام پدیدآور:

رودیجانی، محمدمجتبی، ۱۳۶۱

کلیات حقوق به زبان ساده (برای دانشجویان حسابداری و گمرک) مطابق با سر فصل های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری/ تألیف محمدمجتبی رودیجانی؛ با

دیپاچه محمد رستمپور

تهران، کتاب آوا، ۱۳۹۳

۱۱۲ صفحه

۵-۷۴-۵۵۲۶-۶۰۰-۹۷۸

کتابنامه: ص. ۱۰۵

حقوق، ایران، راهنمای آموزشی (عالی)

رستمپور، محمد [دکتر]، مقدمه نویس

KMH۴۸/۹ ک ۱۳۹۰

۳۴۹/۵۵

۲۳۷۱۷۵۴

مشخصات نشر:

مشخصات ظاهری:

شابک:

یادداشت:

موضوع:

شناسه افزوده شده:

رده بندی کتبه:

رده بندی دی.ی:

شماره کتابشناسی ملی:

کلیات حقوق به زبان ساده

(برای دانشجویان حسابداری و گمرک)

انتشارات کتاب آوا

مؤلف:	محمد مجتبی رودیجانی
ناشر:	کتاب آوا
نوبت چاپ:	دهم ۱۳۹۶
شمارگان:	۱۰۰۰ نسخه
قیمت:	۸۰,۰۰۰ ریال
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۵۵۲۶-۷۴-۵

نشانی دفتر مرکزی: انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، بن بست حقیقت، پلاک ۴، طبقه ۲، واحد ۴

شماره های تماس: ۶۶۹۷۴۶۴۵ | ۶۶۹۷۴۱۳۰ | ۶۶۴۰۷۹۹۳ | دورنگار: ۶۶۴۰۱۱۵

www.avabook.com avabook_kazemi@yahoo.com

فروشگاه کتاب آوا: اسلام شهر، خیابان صیاد شیرازی، رویروی دانشگاه آزاد اسلامی، جنب دادگستری

تلفن: ۵۶۳۵۴۶۵۱

کلیه حقوق این اثر برای ناشر محفوظ است.

هرگونه کپی برداری و تهیه جزوه از متن کتاب، استفاده از طرح روی جلد و عنوان کتاب جرم است و متخلفان طبق قانون حمایت از

حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان تحت پیگرد قانونی قرار می گیرند

فهرست مطالب

۱۱	دیباچه
۱۳	مقدمه
۱۵	فصل اول: کلیات
۱۵	گفتار اول: تعریف حقوق
۱۶	گفتار دوم: مبنای حقوق
۱۶	مبحث اول: مکتب حقوق فطری یا طبیعی
۱۶	مبحث دوم: مکتب تحقیقی
۱۷	۱- مکتب تحقیقی اجتماعی
۱۷	۲- مکتب تحقیقی دولتی
۱۷	گفتار سوم: نظام‌های حقوقی
۱۸	مبحث اول: نظام رومی - ژرمنی (نوشته)
۱۸	مبحث دوم: نظام کامن لا (نوشته یا عرفی)
۱۸	مبحث سوم: نظام سوسیالیست
۱۹	مبحث چهارم: نظام اسلامی و منابع آن
۲۱	گفتار چهارم: انواع گرایش‌های حقوقی در ایران
۲۱	مبحث اول: حقوق خصوصی
۲۱	مبحث دوم: حقوق عمومی
۲۲	مبحث سوم: حقوق جزا و جرم‌شناسی
۲۳	مبحث چهارم: حقوق بین‌الملل
۲۴	گفتار پنجم: قاعده حقوقی و اوصاف آن
۲۴	مبحث اول: تعریف قاعده حقوقی و ارتباط آن با اخلاق و عدالت
۲۵	مبحث دوم: اوصاف قاعده حقوقی
۲۵	۱- الزام آور بودن در ارتباط با قوانین امری و تکمیلی

۲۶	۲- ضمانت اجرا داشتن
۲۶	۳- کلی و عمومی بودن
۲۷	۴- اجتماعی بودن
۲۹	فصل دوم: منابع حقوق
۲۹	گفتار اول: قانون
۲۹	مبحث اول: معنای قانون
۳۰	مبحث دوم: وضع و انتشار قانون
۳۱	مبحث سوم: قلمرو قانون در مکان و زمان
۳۱	۱- مره قانون در مکان
۳۲	۱- قلمرو قانون در زمان
۳۳	مبحث چهارم: مصادرم ضمانت اجرا
۳۳	مبحث پنجم: تعارض قوانین
۳۴	مبحث ششم: تفسیر قوانین
۳۵	۱- تفسیر قانونی
۳۵	۲- تفسیر قضائی
۳۶	۳- تفسیر شخصی
۳۶	مبحث هفتم: طبقه بندی قوانین
۳۶	۱- قانون اساسی
۳۶	۲- قوانین عادی
۳۷	۳- آیین نامه ها و تصویب نامه های قوه مجریه
۳۸	مبحث هشتم: نسخ قوانین
۳۸	۱- مفهوم نسخ
۳۸	۱-۱- نسخ صریح
۳۸	۱-۲- نسخ ضمنی
۳۹	مبحث نهم: جهل به قانون
۴۰	گفتار دوم: عرف
۴۰	مبحث اول: مفهوم عرف، عناصر و انواع آن
۴۱	مبحث دوم: تعارض عرف با قوانین
۴۱	۱- تعارض عرف با قوانین امری
۴۲	۲- تعارض عرف با قانون تکمیلی
۴۲	گفتار سوم: رویه قضائی

۴۳	گفتار چهارم: نظرات اندیشمندان و محققان حقوقی
۴۵	فصل سوم: اموال و اشخاص
۴۵	گفتار اول: اموال
۴۵	مبحث اول: تعریف مال
۴۶	مبحث دوم: انواع مال برحسب قابلیت جابجائی (ماهیت اشیاء)
۴۶	۱- مال منقول
۴۶	۲- مال غیرمنقول
۴۷	مبحث سوم: انواع مال برحسب پیدا شدن امثال و اشباه آن
۴۷	۱- مال مثلی
۴۷	۲- مال قیمری
۴۸	مبحث چهارم: انواع مال برحسب الک
۴۸	۱- مال عمومی
۴۸	۲- مال خصوصی
۴۸	۳- مال مجهول المالك
۴۹	مبحث سوم: انواع حقوق مالی
۴۹	۱- حقوق عینی
۴۹	۱-۱ مالکیت و تعریف آن
۵۰	۲-۱ حق انتفاع
۵۱	۳-۱ حق ارتفاق
۵۱	۲- حقوق دینی
۵۲	مبحث چهارم: وقف و احکام آن
۵۳	۱- وقف عام
۵۳	۲- وقف خاص
۵۳	گفتار دوم: اشخاص
۵۴	مبحث اول: اشخاص حقیقی
۵۴	مبحث دوم: اشخاص حقوقی
۵۵	مبحث سوم: ممیزات و مشخصات اشخاص
۵۵	۱- اهلیت و انواع آن
۵۵	۲- اقامت گاه
۵۶	۳- تابعیت
۵۶	۴- احوال شخصیه

فصل چهارم: تعهدات، الزامات و ادله اثبات دعوا ۵۷

گفتار اول: عقد و احکام آن ۵۷

مبحث اول: مفهوم عقد و ایقاع ۵۷

مبحث دوم: شرایط صحت عقد ۵۸

۱- قصد طرفین و رضای آن‌ها ۵۸

۲- اهلیت طرفین ۵۹

۳- موضوع معین که مورد معامله باشد ۶۰

۴- مشروعیت جهت معامله ۶۰

مبحث سوم: مفهوم عقود معین ۶۰

مبحث چهارم: اصل آزادی قراردادها (عقود نامعین) ۶۱

مبحث پنجم: نسبی بودن قراردادها ۶۱

مبحث ششم: آزاد قراردادها ۶۱

گفتار دوم: ادله اثبات دعوا ۶۲

مبحث اول: مفهوم دلیل ۶۲

مبحث دوم: انواع دلیل ۶۲

۱- اقرار ۶۲

۲- اسناد کتبی ۶۳

۳- شهادت ۶۴

۴- امارات ۶۴

۵- قسم ۶۵

فصل پنجم: حقوق کار و مباحث مربوط به آن ۶۷

گفتار اول: کلیات مربوط به حقوق کار ۶۷

مبحث اول: تعریف حقوق کار ۶۷

مبحث دوم: ماهیت حقوق کار ۶۸

مبحث سوم: منابع حقوق کار ۶۹

مبحث چهارم: آزادی انتخاب در کار ۷۰

مبحث پنجم: مکلفین به تبعیت از قانون کار ۷۰

۱- کارگر ۷۰

۲- کارفرما ۷۱

۳- نمایندگان کارگر و کارفرما ۷۱

۷۱	۴- کارگاه و محدوده آن
۷۱	۵- کارآموزان
۷۲	گفتار دوم: قرارداد کار
۷۲	مبحث اول: تعریف قرارداد کار
۷۲	مبحث دوم: تعلیق قرارداد
۷۳	مبحث سوم: خاتمه قرارداد کار
۷۳	مبحث چهارم: جبران خسارت و پرداخت مزایای پایان کار
۷۴	مبحث پنجم: شرایط کار
۷۴	۱- حد السعی یا مزد
۷۴	۲- مدت
۷۵	۳- تعطیلات و عید
۷۵	۴- شرایط کار زنان و کودکان
۷۶	مبحث ششم: انواع کار
۷۶	۱- کار روز
۷۶	۲- کار شب
۷۶	۳- کار مختلط
۷۶	۴- کار متناوب
۷۷	۵- کار نوبتی
۷۷	گفتار سوم: مراجع حل اختلاف
۷۷	مبحث اول: شورای اسلامی کار و صلاحیت آن
۷۸	مبحث دوم: انجمن صنفی کارگران
۷۸	مبحث سوم: هیئت‌های تشخیص
۷۹	۱- ترکیب هیئت تشخیص
۷۹	۲- وظایف هیئت تشخیص
۷۹	۳- نحوه رسیدگی هیئت تشخیص
۸۰	مبحث چهارم: هیئت‌های حل اختلاف
۸۰	۱- ترکیب هیئت حل اختلاف
۸۰	۲- وظایف هیئت حل اختلاف
۸۱	مبحث پنجم: اجرای آراء قطعی هیئت‌های تشخیص و حل اختلاف
۸۳	فصل ششم: حقوق بیمه
۸۳	گفتار اول: تعریف و انواع بیمه

۸۳	مبحث اول: تعریف بیمه.....
۸۵	مبحث دوم: انواع بیمه.....
۸۵	۱- بیمه خسارت.....
۸۶	۱-۱- بیمه‌های اشیاء (اموال).....
۸۷	۲-۱- بیمه‌های مسئولیت.....
۸۸	۲- بیمه‌های اشخاص.....
۸۸	۱-۲- بیمه‌های زندگی (عمر).....
۸۹	۲-۱-۱- بیمه در صورت فوت.....
۸۹	۲-۱-۲- بیمه عمر کامل.....
۸۹	۲-۱-۳- بیمه موقت.....
۸۹	۲-۱-۴- بیمه زندگی.....
۸۹	۲-۱-۲- بیمه‌ها به شرط حیات.....
۸۹	۲-۱-۳- بیمه‌های حادثه در یک قرارداد.....
۹۰	۲-۲- بیمه‌های - وادار بدنی.....
۹۰	۳-۲- بیمه‌های بیمار.....
۹۱	مبحث سوم: عقد بیمه و اوصاف آن.....
۹۱	۱- بیمه‌نامه و شرایط آن.....
۹۲	۲- موضوع عقد بیمه.....
۹۲	۳- بیمه‌گذار.....
۹۳	۴- بیمه‌گر و مسئولیت‌های وی.....
۹۴	۵- فسخ یا بطلان عقد بیمه.....
۹۵	مبحث چهارم: ساختار و سازمان بیمه در ایران.....
۹۵	۱- بیمه مرکزی ایران.....
۹۶	۲- شرکت‌های بیمه.....
۹۶	۳- نمایندگی‌های بیمه.....
۹۷	۴- دلالان بیمه.....
۹۷	گفتار دوم: حقوق تأمین اجتماعی.....
۹۸	مبحث اول: تعریف حقوق تأمین اجتماعی.....
۹۸	مبحث دوم: حقوق تأمین اجتماعی در ایران.....
۹۹	۱- سازمان‌های فعال در زمینه تأمین اجتماعی در ایران.....
۹۹	۱-۱- سازمان‌هایی که براساس سیستم بیمه عمل می‌کنند.....

- ۱-۲- سازمان‌هایی که به عنوان یک نظام حمایتی فعالیت می‌کنند..... ۹۹
- ۱-۳- سازمان‌های کمکی و امدادی..... ۱۰۰
- ۲- قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۸۳..... ۱۰۰
- ۳- قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴/۴/۳..... ۱۰۰
- ۴- مشمولین قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴/۴/۳..... ۱۰۱
- مبحث سوم: حمایت‌های مشمول قانون تأمین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴..... ۱۰۱
- ۱- حمایت‌های درمانی و مراقبت‌های پزشکی و حمایت‌های در برابر حوادث..... ۱۰۱
- ۲- حمایت‌هایی که محدود به زمان خاصی می‌باشد..... ۱۰۲
- ۳- معیاری‌ها..... ۱۰۳
- منابع..... ۱۰۵

دیباچه

آنچه بیشتر از همه مرا ترغیب نمود گفتاری کوتاه در ابتدای کتاب حاضر نگاشته و تقدیم عزیزان خواننده و بهره‌شگران آینده نمایم شخصیت والا و علمی نویسنده کتاب است. از ایشان چند جلد تألیف به رسم هدیه دریافت نمودم، روحیه علمی و محقق بودن نگارنده کتاب بسیار ستودنی و مثال‌زدنی است.

بدیهی است تا کنون کتاب‌های زیادی در ارتباط با مبحث حقوق و رشته حقوق نوشته شده است چرا که در عصر ارتباطات امروزی که جامعه داناتی نامیده شده است، رشد فزاینده فناوری‌های نوین و تغییرات عمیق در زندگی انسان باعث گردیده تا حوزه‌های گوناگون آموزش، علوم و فرهنگ و اشاعه علم و دانش نیز نیازمند بازنگری و تحول شود. همچنین به دلیل افزایش آگاهی‌های سیاسی جامعه گسترش ارتباطات بین‌المللی و بیداری نسل‌های امروز و آینده لازم است نویسندگان در اعتدای هرچه بیشتر هدف والای انسانی که متعالی شدن و فرهیخته گشتن و شناخت هستی و معنی بودن به راز خلقت است تلاش نمایند و علوم را هرچه بهتر و شفاف‌تر به نسل جوان بشناسانند. خداوند متعال در آیات قرآن کریم به کرات به ارزش قلم و نوشتن سوگند یاد می‌کند و شکر این نعمت آن است که قلم‌ها را برای هدایت کردن نوجوانان و جوانان به کار گیرند. کتاب حاضر تلاشی است در راستای پاسخ به نیاز دانشجویان علاقمند در رشته‌های حسابداری و گمرک و با سرفصل‌های وزارت علوم و تحقیقات و فناوری مطابقت دارد. از لحاظ توجه به مخاطب و شیوایی نگارش و کلام و محتوای علمی و مستند بودن، بسیار مناسب است و مبنای علمی بسیار قوی دارد. همچنین در برقراری ارتباط علمی- پژوهشی و برآورده نمودن انتظارات خوانندگان تأثیرگذار خواهد بود.

در آخر خاطر نشان می‌گردد به عنوان فردی که قریب ۱۸ سال در نظام آموزش عالی کشور در مجموعه‌های جهاد دانشگاهی، پیام نور و دانشگاه آزاد اسلامی فعالیت داشته‌ام، اذعان می‌دارم نام‌ها، عنوان‌ها، جایگاه‌ها و کرسی‌ها به انسان شخصیت نمی‌دهد، شخصیت واقعی و شرف انسان در معنای دیگری است. پیدا کردن شخصیت علمی و توجه به معنویات الهی و هدف نهایی انسانیت یقیناً می‌تواند مسیر تعالی انسان را هموار نموده و در این رهگذر جوهره شخص را متجلی نماید.

و هومعکم اینما کنتم

دکتر محمد رستم پور

معاون آموزشی و عضو هیئت علمی

دانشگاه آزاد اسلامی

www.ketab.ir

مقدمه

تألیف حاضر در بردارنده مباحث مقدماتی علم حقوق است که در رشته حقوق از آن به عنوان مقدمه علم حقوق و در رشته‌های حسابداری و گمرک به عنوان کلیات حقوق یاد می‌شود. با توجه به اینکه مباحث مربوط به کلیات حقوق همان مباحث درس مقدمه عمومی علم حقوق به اضافه دو مبحث مهم حقوق کار و حقوق بیمه می‌باشد، در نتیجه نوشتار حاضر به عنوان منبع درسی برای رشته‌های حسابداری و گمرک تألیف گردیده است. هدف کلیات حقوق همان‌طور که در سرفصل‌های اعلام شده از طرف وزارت علوم آمده، آشنا شدن دانشجویان با مبانی و اصول علم حقوق و مسائل کلی و تقسیمات آن به ویژه در شاخه حقوق مدنی و نیز مباحث مربوط به حقوق کار و بیمه می‌باشد. در تألیف حاضر سعی در مطرح نمودن مسائل فوق با بیانی ساده و خلاصه بوده و سعی شدن از مطرح نمودن مسائل غیر مرتبط و اضافی پرهیز شود تا دانشجویان کلیات حقوق را به معنای واقعی فرا گیرند.